

шансів досягнення істини у справі. У протилежному разі ледве можна розраховувати на успішне розслідування та розкриття злочину. Важливість збереження в практиці правоохоронних органів у таємниці інформації, що стає відома оперативним працівникам та слідчим під час кримінального провадження, пов'язана з тим, щоб уникнути випадків, які мають місце, коли внаслідок невжиття заходів щодо її збереження була розголошена інформація, отримана у ході провадження, що, у свою чергу, призводило до значних збитків і компрометації людей, заподіяння їм моральної шкоди. Недодержання таємниці тягне за собою небажані наслідки: знижує ефективність процесу розслідування, ставить під загрозу осіб, які сприяли розкриттю та розслідуванню. Попередні рішення та висновки можуть вплинути на формування показань свідків і суспільної думки, завдати незаслуженої шкоди репутації людей; ускладнити роботу слідчого з розслідування злочинів, стати на перешкоді отримання необхідної інформації. Особам, які вчинили злочини, часто вдається знищити сліди злочину, сховати майно, на яке міг бути накладений арешт, підготувати докази своєї «невинуватості», здійснювати вплив на потерпілих, свідків із метою схилити їх до давання завідомо неправдивих свідчень тощо. Кримінальні провадження ще на стадії досудового розслідування, не доходячи до суду, закриваються. У той же час збереження таємниці досудового розслідування дає змогу отримати необхідні результати з найменшими затратами сил, засобів і часу, а також підвищує ефективність усієї діяльності правоохоронних органів з протидії організованій злочинності.

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.
3. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30.06.1993. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 35. Ст. 358.
4. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
5. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.

УДК 343.98+159.98+005.57
DOI: 10.31733/15-03-2024/2/32-33

Володимир ВАРАВА

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності,
кандидат юридичних наук, доцент

Діана ШАМША

курсант ННІ права та підготовки
фахівців для підрозділів
Національної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**КОНФЛІКТОСТВОРЮЮЧІ ФАКТОРИ
ОПЕРАТИВНОГО СПІЛКУВАННЯ**

Спілкування як явище є невід'ємним процесом, який притаманний будь-якій роботі, у сфері взаємодії людей між собою. Робота правоохоронних органів не може існувати та бути ефективною без обміну інформацією між всіма її суб'єктами. При цьому варто зазначити, що серед осіб, які за родом своєї діяльності найбільше залученні до безпосереднього спілкування з людьми, є працівники оперативних підрозділів, оскільки сама собою оперативно-розшукова діяльність базується на отриманні, аналізі та систематизації певної інформації, отриманої в установленому законом порядку. Неминучим фактором будь-якого спілкування є таке явище, як конфлікти або суперечки. Вони виникають внаслідок активної розбіжності позицій та інтересів двох або більше сторін, що беруть участь у цьому процесі. Враховуючи всі вищеперелічені фактори, вважаємо за доцільне дослідити конфліктостворюючі фактори оперативного спілкування.

Насамперед необхідно надати визначення терміна «оперативне спілкування». Оперативне спілкування – це вид комунікації, основним суб'єктом якого є оперативний працівник та який відбувається в умовах обмеженого часу, високої емоційної напруги та вимагає швидкого прийняття рішень. Відправним моментом оперативного спілкування є встановлення психологічного контакту. Процес налагодження ефективного контакту значною мірою залежить від ретельної підготовки оперативного працівника, знання ним психологічного портрета особи-об'єкта, його «сильних» і «слабких» якостей, а також «зон дискомфорту», яких доречно уникати в процесі спілкування [1, с. 152].

Наступним етапом нашого дослідження є класифікація виникнення конфліктів за їх суб'єктами, оскільки передусім конфлікти виступають явищем, що являє собою суперечку та протистояння двох або більше окремих індивідуальних особистостей, які вже у другорядному порядку наділені окремими соціальними, процесуальними та управлінськими статусами. Пропонуємо поділити конфлікти в оперативному спілкуванні на внутрішні (між оперативними працівниками) та зовнішні (між оперативними працівниками та особами, з якими їм доводиться взаємодіяти у зв'язку зі своєю діяльністю).

Статтею 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» визначено десять органів державної влади, яким надано законне право на здійснення оперативно-розшукової діяльності [2]. Кожен з цих підрозділів має окрему специфіку своєї роботи, внаслідок чого психологічні портрети їх оперативних працівників можуть суттєво різнитися, і це може ставати приводом для конфліктів при взаємодії між собою працівників різних установ. Несумісність характерів, темпераментів, стилів та способів здійснення оперативно-розшукових заходів може призвести до конфліктів між оперативними працівниками. Шляхом подолання цього виду конфліктів є налагодження рівня узгодженості дій між керівним складом різних відомчих органів, рівний та чіткий розподіл функцій та повноважень між суб'єктами оперативно-розшукової діяльності.

Зовнішні конфлікти за своєю сутністю є більш небезпечними для оперативного працівника, оскільки вони можуть не тільки поставити під загрозу вдале виконання певного завдання або операції, але і створити небезпеку для життя та здоров'я оперативного працівника. У цьому питанні варто звернути увагу на тактику та організацію проведення працівником відповідного підрозділу оперативно-розшукових заходів, а також сили підтримки, які зможуть допомогти у кризовій ситуації.

Окремим підвидом зовнішніх конфліктів в оперативно-розшуковій діяльності доцільно виділити конфлікти щодо залучення особи до конфіденційного співробітництва. Одним із важливих аспектів для конфіденційного співробітництва є виявлення внутрішніх конфліктів особистості, викликаних розбіжністю між тим, якою вона себе бачить у реальності і якою хотіла б бачити. Це може бути відчуття зради або вірності, допомога або передача влади правоохоронним органам, залучення або інші мотивації. Важливо робити різницю між «мотивами для початку довірчого співробітництва» і «мотивами продовження співпраці». Перше пояснює, чому людина взялася за співробітництво, а друге — які фактори стимулюють подальшу співпрацю.

Отже, конфлікти в оперативному спілкуванні можуть мати різний характер, тривалість, інтенсивність, наслідки, які залежать від багатьох факторів, таких як особистісні риси, стиль спілкування, ситуація, мета, засоби, форми, методи оперативно-розшукової діяльності. Оперативному працівнику потрібно вміти визначати тип, стадію, причину, наслідок конфлікту в оперативному спілкуванні, а також застосовувати відповідні стратегії, тактики, прийоми, техніки, норми, правила, рекомендації для його попередження, регулювання, вирішення, подолання, уникнення, мінімізації, нейтралізації, ліквідації, досягнення компромісу, консенсусу, співробітництва, гармонії, миру в оперативному спілкуванні. Це дозволить оперативному працівнику забезпечити ефективне отримання, обробку, використання, передачу, збереження, захист оперативно значущої інформації, а також підтримувати позитивні відносини з іншими суб'єктами оперативно-розшукової діяльності.

1. Александров Д. О., Бараненко Б. І., Богучарова О. І. та ін. Конфлікти в оперативно-розшуковій діяльності кримінальної поліції України : навч.-практ. посібник / за ред. В. М. Комарницького, В. О. Криволапчука, Б. І. Бараненка. МВС України ; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. Сєвєродонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2018. 661 с.

2. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.